

Логойда Тетяна Володимирівна,
здобувач кафедри кримінального права
та правоохоронної діяльності
Ужгородського національного
університету

ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЯКІ ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ УКРАЇНИ

Військовослужбовці Управління державної охорони (далі – УДО) України, як правоохоронного органу, під час виконання своїх обов'язків часто стають потерпілими від різних правопорушень, тобто їх професійна (службова) діяльність часто є об'єктом кримінального правопорушення, а самі військовослужбовці – потерпілими. Тобто протиправні діяння певних суб'єктів спрямовані на фактичне перешкодження професійній діяльності військовослужбовців УДО України. Така підвищена небезпека професійної діяльності військовослужбовців УДО України, пов'язана із завданнями вказаного правоохоронного органу. Як відомо, ст. 12 Закону України «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб» від 4 березня 1998 р. покладає на УДО України таке завдання як «запобігання протиправним посяганням на посадових осіб і членів їх сімей та об'єкти, щодо яких здійснюється державна охорона, їх виявлення та припинення», а в ст. 15 вказаного Закону України фактично відбувається розширення цієї задачі через «проведення профілактичних заходів з метою запобігання протиправним посяганням» [5].

Слід зауважити, що дослідження питань про об'єкт кримінального правопорушення має важливе значення для перспектив подальшого дослідження проблем, пов'язаних зі встановленням складу кримінального правопорушення як підстави кримінальної відповідальності особи. Об'єкт кримінального правопорушення є одним із найголовніших та обов'язковим елементом складу кримінального правопорушення, а тому його правильне визначення має вирішальне значення для практичного застосування норм кримінального права [1]. Не дивлячись на значну кількість наукових досліджень, слід констатувати, що в теорії кримінального права ще не вироблено чіткого визначення поняття об'єкта кримінального правопорушення. Це питання і досі залишається дискусійним,

серед криміналістів немає єдності думок стосовно того, що ж визнавати об'єктом кримінального правопорушення. Усі підходи до визначення об'єкта кримінального правопорушення, на думку М.В. Сенаторова, можна об'єднати у вісім основних концепцій: теорію кримінального закону як об'єкта кримінального правопорушення, теорію правового обов'язку як об'єкта кримінального правопорушення, теорію суб'єктивного права як об'єкта кримінального правопорушення, нормативну теорію як об'єкта кримінального правопорушення, теорію інтересу, який охороняється правом, як об'єкта кримінального правопорушення, теорію правового блага як об'єкта кримінального правопорушення, теорію суспільних відносин як об'єкта кримінального правопорушення й антропологічну теорію об'єкта кримінального правопорушення [6, с. 134]. Ми притримуємося найпоширенішої наукової концепції, яка в якості об'єкта кримінального правопорушення визначає охоронювані кримінальним законом суспільні відносини, яким протиправним діянням заподіюється шкода або створюється можливість її заподіяння.

Встановлення об'єкта кримінального правопорушення проти професійної діяльності військовослужбовців УДО України має важливе теоретичне значення, оскільки відповідні склади кримінальних правопорушень розміщені в різних розділах Особливої частини Кримінального кодексу (далі – КК) України, і як, правило, об'єкт кримінального правопорушення проти службової діяльності військовослужбовців УДО України виступає додатковим безпосереднім об'єктом складів кримінальних правопорушень.

Кримінальні правопорушення щодо перешкоджання законній діяльності військовослужбовців УДО України посягають не на суспільні відносини в цілому, а на їх окремі складові елементи. Цими елементами є носії або суб'єкти відносин, предмет, із приводу якого існують відповідні суспільні відносини; суспільно значуща діяльність або соціальний зв'язок як зміст цих відносин. Шкода об'єкту кримінального правопорушення може бути заподіяна шляхом протиправного впливу хоча б на один з указаних елементів суспільних відносин. Військовослужбовці УДО України на підставі чинного законодавства, виконуючи свої обов'язки, вчиняють низку превентивних, інформаційних, організаційно-технічних чи інших заходів із метою захисту життя, здоров'я осіб щодо яких здійснюється державна охорона або близьких їм

осіб від негативних впливів зовнішніх фізичних, хімічних, біологічних чи інших факторів, забезпечення нормального функціонування органів державної влади України. Враховуючи ту особливість, що предметом державної охорони виступають як матеріальні (у разі охорони об'єктів), так і нематеріальні (у разі охорони життя, здоров'я, недоторканності) цінності, заподіяння шкоди вказаним відносинам може здійснюватися шляхом посягання на предмети (матеріального та нематеріального характеру), з приводу яких і виникають охоронні відносини. Соціальний зв'язок являє собою зміст будь-якої суспільної відносини, саме тому в ньому відображаються сутність та основні властивості суспільних відносин [3, с. 17]. На нашу думку, не будь-яка професійна (службова) діяльність військовослужбовців УДО України безпосередньо стосується державної охорони. Тому є доцільним наступне уточнення: об'єктом кримінального правопорушення перешкоджання професійній (службовій) діяльності військовослужбовців УДО України є саме діяльність при здійсненні державної охорони.

Досліджуючи в загальному вигляді механізм заподіяння шкоди суспільним відносинам, можна стверджувати, що посягання на діяльність військовослужбовців УДО України може здійснюватися учасниками таких відносин шляхом впливу на окремі (один або декілька) елементи зазначених суспільних відносин як «ззовні», так і «зсередини». Найчастіше виконання обов'язків військовослужбовцями УДО України є додатковим об'єктом у кримінальних правопорушеннях проти авторитету органів державної влади. І.І. Давидович також вважає, що родовий об'єкт кримінальних правопорушень, передбачених у розділі XV Особливої частини КК України, не можна звести до авторитету органів державної влади, місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Законодавець у цьому випадку охороняє як сукупність усіх видів діяльності держави (державне управління у широкому його розумінні), так і діяльність недержавних утворень і діяльність окремих громадян, яка здійснюється з метою реалізації публічних (спільних) інтересів (громадське управління). Тому як родовий об'єкт кримінальних правопорушень, склади яких передбачено у розділі XV Особливої частини КК України, учена розглядає так зване «публічне управління» [2, с. 8]. І.І. Давидович вважає, що група кримінальних правопорушень, передбачених статтями 342, 343, 345, 347, 348, 349 КК України, може виокремлюватися серед інших посягань на порядок публічного управління за двома

критеріями – специфічним різновидом управлінської діяльності (діяльність з охорони правопорядку), якій завдається або може бути завдана шкода під час учинення відповідних злочинів, і механізмом злочинного посягання (шляхом посягання на окремі блага суб'єктів такої діяльності) [2, с. 8]. Видовий (груповий) об'єкт кримінальних правопорушень, передбачених статтями 342, 343, 345, 347–349, 350 та 352 КК України, на її думку, складають такі компоненти, як здійснювана у відповідності до закону службова діяльність представників влади, зокрема працівників правоохоронних органів та інших службових осіб, і діяльність представників громадськості з охорони правопорядку; особиста та майнова безпека зазначених суб'єктів управлінської діяльності та їх близьких [2, с. 8].

Також домінуючою в науці кримінального права є позиція, згідно з якою родовим об'єктом кримінальних правопорушень, відповідальність за вчинення яких передбачена розділом XV Особливої частини КК України, є суспільні відносини, що забезпечують авторитет та нормальну діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування та об'єднань громадян, а також захист професійної діяльності журналістів. Наприклад, безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 345 КК України, є суспільні відносини, що забезпечують авторитет та нормальну діяльність всієї системи правоохоронних органів. В якості обґрунтування вказаного положення науковці зазначають те, що при вчиненні посягання на окремого працівника правоохоронного органу або його близького родича винна особа посягає не на окремого працівника, а на існуючу систему органів, що покликані забезпечувати правопорядок у державі [35]. У цьому контексті важливим є твердження В.І. Осадчого з приводу того, що, вчиняючи кримінальне правопорушення, передбачене розділом XV Особливої частини КК України, суб'єкт насамперед намагається вплинути на виконання службових чи громадських обов'язків певними особами або порушити інший встановлений у державі порядок функціонування державних органів чи громадських організацій. Отже, завжди порушуються чи ставляться під загрозу пошкодження відносини управління – нормативно визначений порядок функціонування органів влади, підприємств, установ, організацій, громадської діяльності громадян як видів управлінської діяльності [4, с. 286].

Тому, на нашу думку, професійну (службову) діяльність військовослужбовців УДО України слід розуміти як вид

правоохоронної діяльності, що спрямована на запобігання та протидію, зокрема кримінальним правопорушенням у сфері державної охорони. До її ознак належить спрямованість на охорону прав і свобод громадян, законності та правопорядку, що реалізується на підставі і відповідно до законодавства. Саме така діяльність розглядається як об'єкт кримінального правопорушення, що досліджуються. Зазначене дозволяє окреслити перелік кримінальних правопорушень, які можуть бути підставою для застосування чинного кримінального законодавства, спрямованого на захист професійної діяльності військовослужбовців УДО України.

Враховуючи наведене, можна стверджувати що об'єктом кримінальних правопорушень, що перешкоджають діяльності військовослужбовців УДО України, є гарантований та нормативно визначений порядок функціонування органів державної влади, безпека посадових осіб, а додатковим обов'язковим об'єктом цих кримінальних правопорушень слід розглядати суспільні відносини у сфері забезпечення особистої недоторканості та здоров'я військовослужбовців УДО України.

Список використаних джерел

1. Бандурка І. О. Об'єкт злочину як кримінально-правова категорія. *Право.ua*. № 2, 2015. С. 70–75.

2. Давидович І. І. Кримінально-правова охорона представників влади і громадськості, які охороняють правопорядок: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007. 20 с.

3. Донченко О. І. Авторитет органів місцевого самоврядування як об'єкт кримінально-правової охорони: автореф. канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2013. 20 с.

4. Осадчий В. І. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. *Велика українська юридична енциклопедія*: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 17: Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2017. С. 285–289.

5. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України від 4 березня 1998 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/160/98-вр>.

6. Сенаторов М. В. Об'єкт злочину та його відображення в законі про кримінальну відповідальність. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2003. Вип.7. С. 133–145.

Любченко Тетяна Сергіївна,
здобувач кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

ПРЕДМЕТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВОПОРУШЕННІ, ПЕРЕДБАЧЕНОМУ СТ. 399 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Загалом, предметом кримінального правопорушення слід розуміти факультативну ознаку об'єкта, що виявляється у матеріальних цінностях, з приводу яких та (або) шляхом безпосереднього впливу на які вчиняється злочинне діяння [1, с. 8]. У юридичній літературі немає єдиного розуміння предмету кримінального правопорушення, але основні точки зору на поняття предмета можна звести до наступних суджень, що предмет – це:

- речі, у зв'язку з якими чи з приводу яких вчиняється кримінальне правопорушення, але яким не завдається шкода;
- речі матеріального світу, впливаючи на які суб'єкт здійснює посягання на об'єкт або намагається порушити суспільне ставлення;
- конкретний матеріальний об'єкт, в якому проявляються певні сторони, властивості суспільних відносин, шляхом фізичного або психічного впливу винним на який заподіюється соціально-небезпечна шкода у сфері цих суспільних відносин;
- люди (як суб'єкти соціальних відносин), їх дії (як матеріальні вираження цих відносин), а також матеріальні предмети (речі), які є передумовами або формами закріплення суспільних відносин або матеріальним приводом, умовою або свідченням існування певних суспільних відносин і за допомогою яких завдається шкода об'єкту [2, с. 89–90].

Як правило, предметом кримінального правопорушення визнається конкретний матеріальний об'єкт чи річ матеріального світу [3, с. 93; 4, с. 76], з приводу якого вчиняється кримінальне правопорушення; факультативна ознака об'єкту, яка співвідноситься з ним як частина і ціле [5, с. 95]. З огляду на викладене, заслуговує схвалення позиція, відповідно до якої предмет кримінального правопорушення – це передбачений законом про кримінальну відповідальність